

Simó Márton

BOZGOR

(Regényrészletek)

I. 11.

Gergő, amikor a Béla pincér elvitte a tányérokat, egy jókora vászonzacskót helyezett az asztalra. A zacskó körülbelül akkora volt, hogy elfért volna benne vagy két kiló szemes bab. Sőt: úgy is nézett ki, mintha babbal vagy kukoricával töltötték volna meg.

– Nézd meg! – mondta határozottan. – Anélkül, hogy megemeljem, kibontottam a szájára bagozott spárgát.

Körülbelül tízszer tízmilliméteres, és ötös vastagságú ólomdarabkák voltak benne. Jó sok, legalább ötszáz darab biztosan volt benne, mert aztán megemeltem, s nem akkora fajsúly volt, mint a babnak. Ólomsúlya volt.

Ezután letett egy jókora bicskát az asztalra.

– Nézd meg ezt is!

Nem az a közönséges böllérbicska volt, amilyent saját részre vagy a rokonainknak szoktunk maszekolni az éjszakai váltásban, hogy legyen, amivel szalonnázgatni, s legyen a bárányok megnyúzásához is valami eszköz, hanem annak legalább a kétszerese. Nagyon erős volt a rugója, csak óvatosan mertem kinyitni, nehogy visszacsattanjon, mert levághatta volna valamelyik ujjamat. Kinyitva akkora volt, mint egy nagyobb fajta konyhakés, legalább tizenöt centisnek saccoltam a pengéjét.

– Ezt egy bajonettből csináltam. Rozsdásodik ugyan az acélja, de nagyon jó. Még nagyapám szajrézta valahol a háború végén. Mit szólsz hozzá?

– Mit mondjak? El akarod adni?

– Ne hülyéskedj! Jó?

– Mi? A bicska? Az jó. Legalább ezerötöt megér.

– Többet.

– Akkor kettőt. Attól függ, hogy kinek árulod. Egy német adna érte száz márkát, az egyszer biztos, csak meg kell keresni hozzá a vevőt! – válaszoltam, mert azt hittem, hogy szakértői véleményét vár tő-

lem. Egyébként nem kellett dicsérni, egyértelmű volt, hogy rendesen megbütykölte, két hetet is dolgozhatott rajta azokkal a kezdetleges szerszámokkal, amilyenek az akkori lakatosműhelyekben voltak.

– Nem eladó. Csak kérdeztem. Ugye jó?

– Persze hogy jó! Mit erőszakoskods! Már mondtam, hogy jól néz ki, jó a munka is rajta, szép az agancsbetét is, és szépen el vannak dolgozva a szegecskek fejei. Egyébként nem érdekel, mert van nekem is, sőt még félre is tettem vagy kettőt, hogy legyen, ha ezt a mostanit elveszítem. Ne kérd, hogy megmutassam, mert nem hordozom magammal.

– Ehhez itt mit szólsz?

Gyors mozdulattal felhúzta, és utána gyorsan visszaengedte a pulóverét.

A nadrágszíja fölött egy kerékbilincset láttam.

Ez sem egy közönséges darab volt, hanem erősebb fajta, az a házilag barkácsolt típus, amelyik több rövid acélhengerből készül, úgy, hogy a középen furattal ellátott hengerek fel vannak fűzve egy sodronydarabra, s az egész szerkezet benne van egy átlátszó és hajlékony műanyagcsőben, egy slagban, a két végén pedig karikák voltak, oda kell a lakatot tenni. A szerkentű – annak rendje és módja szerint – dróttal volt felerősítve a Gergő derekára.

– Látod-e? Én alaposan felkészültem.

– Mire? – kérdeztem kíváncsian, pedig már sejtettem, hogy hová készül, de szerettem volna meggyőződni, hogy igaz-e a gyanúm.

– Ma este átmegyünk Marosbecsre.

Higgadtan mondta, és teljes meggyőződéssel. Mint az, aki elszánta magát, és a döntése visszavonhatatlan.

– Van még valami nálam. Ezt is nézd meg!

Egy igen erős parittyá volt, szokatlanul nagy ágassal, duplán fogott tejgumival, bőrrrel.

– Ehhez kellenek az ólomdarabkák! Olyan hatásuk van, mint a sörtének. Én most nem halászni indulok, barátom, hanem a csőcselék ellen!

– Te meg vagy húzatva! – bukott ki belőlem az első döbbenet után a méltatlankodás. – Mi nem nyúlhatunk az erőszak eszközeihez! Nem kezdhetjük kisebbség létünkre a cirkuszt!

– Tudod, hogy mi történt a mai nap során odaát?

– Déli egy órakor beszéltem utoljára a Szabad Újság szerkesztőivel... Ők elmondták.

– Mit mondtak? Mennyit tudtak vagy mertek elmondani? – kérdezte ingerülten, flegmán, mint valami jólétesült kihallgatósízt.

– Az információk ma délelőtről valók. Tudom, hogy a környező falvakból sokan bementek a városba, magyarok és románok is – egyenesen –, és csatlakoztak a tüntetőkhez, ki a magyarok oldalán, ki a másikon. Úgy tizenkettő körül odament a *kétfajta* tömeg a városházához, volt valami lökdösődés, de a rendőrség vízágyúkkal oszlatta szét őket. Nagy ugyan a feszültség, de nincsenek atrocitások. Szerencsére...

– Nincsenek a fenét! A tömeg felbomlott ugyan, de ebben a pillanatban is érkeznek az újabb és újabb kamionok meg külön autóbuszok a városba. Dorongokkal és fejszékkel jönnek! Részegen, megvadultan özönlenek le a hegyekből. Fel vannak erősen bízva, hogy a magyarok verik agyon a románokat! Gondolni sem jó arra, hogy mi van ott! Ezeket a sógorom mondta. Ő most, délután ötkor jött haza. Azt mondta, hogy elveszi az ügytől az intervenció autót, összeszedi a merészebb haverjait, s megyünk át Marosbecsre! Most mi van? Merre kóvályog? Hol a lófaszba? mászkál, amikor azt ígérte, hogy hétkor idejön értem a parkolóba, megáll a posta előtt, s bekapcsolja a sárga fényeket, hogy lássam meg, és menjek oda... Én pedig – legalább két órája ülök itt – ebben a helyben gubbasztok, s mind lesem az ablakot, de úgy, hogy esik ki a szemem.

Tehát ez volt az oka a türelmetlenségének, ezért feszengett folyton, és szívta egymás után a szimplákat!

– Te, Gergő, meg kell mondanom neked valamit. Nem most született ez a döntés, én már azelőtt felkészültem, amikor idejöttem volna a vendéglőbe...

– Mi az? Mit akarsz ezzel mondani?

– Én is el akarok menni Marosbecsre! Most! Veletek.

Hosszan és mereven nézett rá.

Olyan szemmel figyelt, úgy fürkészett, mint valami különleges szorozóbizottság tagja, aki azt lesi, hogy a delikvens alkalmas-e a légioszolgálatra, épelméjű-e, s esetleg azért is – bár közsímt, hogy ilyent nem szoktak kérdezni arra vetemedettektől –, hogy esetleg megtudja: miféle főbenjáró bünt követhetett el, hogy önként vállalja-e – ha kell – a halált, vagy az állandó életveszélyt és a súlyos megpróbáltatásokat?

– Mit képzelsz magadról? Te nem vagy odavaló! Ne legyél őrült! Ez számodra kész öngyilkosság lenne!

– Miért?

– Mert agyonvernek, mint egy kutyát! Azt mondtad, hogy még bicskád sincs! Mit akarsz ott csinálni? Végiggondoltad-e egyáltalán? Olyan vagy, hogy egy legyet sem tudnál agyoncsapni, mert sajnálsz, te, kis izé. Te, bárgyú humanista...

– Riportot akarok készíteni! – vágtam közbe ingerülten. – Vagy legalábbis dokumentálni szeretném azt, amit látok. Ha tudom. Magánót hoztam, és kértem egy kamerát is. Kölcsönbe van ugyan mind a kettő, de aki ide adta, számolt vele, hogy esetleg nem lesz, amit visszaadni. Én is felkészültem. Körülbelül hathavi fizetésemből tudnám pótolni ezt a technikát. Elvisztek magatokkal?

– Kicsi barátom, nem én vagyok a kezdeményező! Megértelek téged, de a sógorom a főnök, és a focisurkolók mind benne vannak – ezt nagyon halkan mondta –, azok, tudod, akik a nagy szocialista békesség idején is eljártak a csapattal mindenfelé, vagy tizenötön-húszan, az az elszánt csoport, amelyik nemcsak szóváltásba szokott keveredni, hanem eddig is benne volt minden balhéban. Sportbalhé voltak ugyan, nem ilyen éles helyzetek, de edzettek a fickók, nem ijednek meg a szöröstpúaktól. Nekik van meg a helyismeretük... Az egész olyan lesz, mintha valami útjavításhoz mennének ki a munkások... Papír van, menetlevél van, és jó sok lapátnyélnék álcázott, frissen esztergált husáng, és mindenkinél ilyen expedíciós felszerelés, mint nálam...

– Ez jó ötlet, ha úgy vesszük, de csak a megye határáig... Mi lesz onnan tovább? Azonnal meg fognak állítani a hatóságok!

– Miféle hatóságok? Nincsen egy rendőr sem a falvakon, mind elrejtőztek. Beszartak. A rendőrség – egyelőre – nem is akar részt venni benne. Sem a békesség megőrzését, sem a megtorlást nem akarja. Rendes magyar emberek vannak az utakon, akik mind helybeliek. Már azok csak, akik nem mentek be tüntetni oda, és rendet csinálni.

– Hallottam, hogy megint polgárőrség van mindenütt. Mások is mondták, hogy így van. De mi lesz akkor, ha...

– Mire gondolsz? Te nem tudod, hogy ezt az egészet fentről irányítják? Nem a helyiek döntenek, hanem valakiknek az utasításait várják... Csak bábuk...

– Miféle utasításokról van szó?

– Valakiknek nagyon fáj, hogy mi ilyen határozottan kiálltunk a jogainkért. Meg egyébként is: halványítani szeretnék a magyarok szerepét a változásokban. Egyébként már a külföld is tudja, hogy nem

mi kezdtük az erőszakot! Ezeknek mindig jól jön, ha előveszik a nacionalista kártyát, és féltetni kezdik az ország épségét. Ettől begerjed a sok félrevezetett román. Mert a nép bunkó is tud ám lenni!

– Egyszerűnek látszik, tényleg, én is gondoltam mindezekre, de a legrosszabb változatot nem tartottam elképzelhetőnek.

– Miért nem? Ha visszagondolsz a múltban lezajlott eseményekre, nem úgy volt-e mindig, hogy a társadalmi változások környéke folyton irtózatossá válik? Nem úgy volt-e, hogy csak az utólag benne vájkáló történészek írták meg azokat a szép dolgozatokat, amelyek aztán belekerültek a tankönyveinkbe és az idealista lelkükbe? – magyarázott, és kérdezett is egyszerre.

– Így gondolkodik a nép?

– Igen. A mi népeinkre gondolsz ugye? Erre a maroknyi néptöredékre, ugye? Hidd el nekem, hogy pontosan így gondolja minden normális egyén. A nép mindig jól gondolkodik. Válaszolnunk kell, nem pedig az arcunkat odatartani, hogy reánk szarjanak!

– És abban biztos vagy-e, hogy mi most helyesen cselekedünk azzal, hogy odamegyünk? Azzal, hogy *így* megyünk oda!

– Más megoldás nem létezik. Ott kell lenniük. Legalább akkor a tömegben, mint ők, mert nekünk van igazunk! És mi itthon vagyunk ezen a helyen! Ez a mi hazánk, számunkra más föld nem létezik!

Itt ért véget a beszélgetésünk, mert odakint ekkor végre felvillantak a teherautó sárga fényszórói.

– Gyerünk – mondta Gergő, és már vette is magára a dzsekijét. Jellegtelen szürke rövidkabát volt, amilyent tucatszám lehetett vásárolni, de vattázott bélése volt, meleget tartott, és – ez is fontos volt – könnyedén lehetett mozogni benne. Alkalmas öltözkészlet volt annak, aki el szeretett volna rejtőzni egy tömegben. Úgy véltem, hogy a kabát kiválasztása is része volt a tudatos és szakszerű készülődésnek.

Valamelyest még a pincérünk is bele lehetett avatva a dologba, mert ekkor Béla váratlanul kijött a söntésből, és átadott nekünk egy-egy üveg jófajta lengyel vodkát.

Értetlenül bámultam.

– Mi ez?

– Wyborowa. Ezt az útra kapjátok. Kedvcsinálónak adom, s ha lehet, az én nevemben is akasszatok bé legalább egyet-kettőt valamelyik capinárnak, s riasszatok vissza oda, ahonnan előbújtak! Na, menjtek!

4.3.

...*hogya még mijezen nehézségek vártak rejánk. De mijezenek. Amikő béáltam ugye ezeknek a komiszároknak a szavára mer ugye biztattak erőssen hogy így lessz úgy lessz mer tiszta magyar légijó vót magyar zsidók és svábok voltak mind rajtunk küjel még vajegy anya országi rendes magyar is. Nem vót baj semi meg nyugottunk ahogy münköt vezényeltek Nyizsni-Novgorodból a Volga mentin kelet felé Csebokszári városán átal Kazányba majd ahogy át keltünk valami nagy vizen Nyizsnyekamszk, Nabereznye ez már a Belaja folyó mentin Gyurtyuli Blagoveszenszk városáig mentiünk. Ufa melletti falvakig egésszen. Ez legalább nyóc száz kilométer úgy tudom megvan ejsze még töb es. Vótak ojanok a kiket bé osztottak hoszab időre a mezsei munkára másokat örségre. Bármennyit ügyekesztem engem nem akartak aszt monták, hogy nekem vissza kel menni Novgorodba mer én jó katoná vagyok meni kell az élelmiszer szállítványokká aszt biztosítani. Vótam is én legalább hét-nyóc vessbe végig ezen az úton. 1919 július eleje volt amikő kezdődöt így telt az a nyár egész októberig egyéb se vót csak oda és vissza alig hagytak egy napos pihenőt indiáni kelett. Osztán örökké monták ha pihenő vót a politikát hogy mijezen jó lesz ez az új rencer ijen s ojan lessz. Nekem monhatták mer én nem vagyok sok iskolát járt ember én nem értetem csak aszt tuttam és hitem a mit láttam feszt hogy biza a szegény embernek akkő ot nállik es erőssen nehéz mindegygy ha felakasszák a feje föli a veress csilagot vagy nem. Pont ojan paraszt emberek vótak azok es min mü, orosz tatár és még egyéb nyelvü nép s asztot csináták vóna ha engedik amit mü szoktunk dógoztak vóna a magik rengye szerint ahogy az idő járás engedi reggető estig és esment amig birják sakkó jönnek utánnik a fiatalok. Sok marhát és juhot tartotak apró de szíjjas lovaik vótak. Zabot árpát sokat termeltek a pityókának es jó vót a föld de erőssen nagy legelőik vótak akkorák mind othon három négy falunak a határa ojan csordákkal amijent és adig subutt nem látam tiz ezer szám vót a marha pedig öröké lopot és rekvirát ott mindenféle akinek puskája vót és valami katonaság féllinek nézett ki. Ösz vót má osztán jó hidegek vótak a mikor aszt mongya a komiszárunk hogy egy előre nem kel menni nekem se Csebokszáriba mer a fehérek vissza foglalták esmen a hejet a Volga vonaláig nincs meg a kapcsolat a szovjetekke. Ijen máskor is vót de ekko komolyabb erők jöttek rejánk. Tiszta csehek vótak abba a fehér légijóba mind aszt monták és én nem tuttam őket soha meg érteni hogy mi ez egyáltalán nem lehet rendes dolog hogy azok a népek a kikkel együt indultunk el a háboruba mit mind tőtik az idejüket mér véreznek értelmetlen harcba idegen földön az össze*

vissza bolondút világba mikó odabaza a heje a fogojnak met várják valahol a hozza tartozók... November harmadika vót ejsze az én naptárom szerint ha jól számoltam a napokat a mikor jelzést kaptunk hogy bé vagyunk kerittve. Azonn a napon nem let még semi se jó nagy csend vót de másnap regelre mind oda lettek valahova a vezetők mellőlünk se komiszár se tovaris se zsidó se senki csak mü és a heji lakosok fegyver se vót de nem is kelet nekiünk a kezünkbe egyátalánt. Én nem akartam a csehek ellen harcóni igyse ugyse nem mintha anyira szerettem vóna ökök nem azér de aszt gondótam hogy nekem semi dógom velik az idegen földön ami nekik es tejesen idegen s ejsze még az oroszoknak es met ot egész körbe mindenféle küsebb népek vótak a kik a maguk csendességökben élni szeretek vóna a saját kösségeikbe...

2.6.

Nem tölthette minden idejét ilyen fölösleges töprengésekkel. A múlt immár csak egy végleg lezárt történetsorozatot jelentett számára is. Ennyi volt. Eltelt.

„Hiába merengünk és búslakodunk fölötte” – vette tudomásul egy idő után, és le is írta egy füzetbe. Rendszertelenül jegyzetelt. Voltak napok, amikor hosszú oldalakat írt tele összefüggő mondatokkal, máskor csak egy-két sort. Néha hetekig nem jutott eszébe semmi leírásra érdemes, máskor pedig sokáig fogalmazott magában egy-egy mondatot, csiszolta, finomította a szórendet, hogy csak akkor jegyezze le, amikor már véglegesnek érzi.

„Ennél több immár nem lesz soha. Nem is lehet. Esetleg, sőt: minden bizonnyal ezután egyre kevesebb, mert gyalgó az emlékezet... (1919. január 23.)”

„Ahogyan lökdösi kifelé magából egy vulkán a lávafolyamot, hasonlóan viselkedik az idő is, de szünet nélkül, és kéllehetetlen folyamatossággal. A jelen, azaz minden, ami forrong ebben a másodpercben, íme: máris zuhan lefelé, esik, alá, rá az azelőtti pillanat hamujára, lehull, kihül, kövül, és merül mindjárt a felszín mögé. Folyton. Tegnap. Ma. És holnap. Majd azután is. Mindig valami más van, és már az sincsen. (1919. február 2.)”

„A későbbiekben előbányászott közetekben pedig az egészből csak gyalgó részleteket lehet meglátni, viszont építkezni lehetne belőlük. (1919. február 3.)”

„Lehet ugyan boncolgatni utólag az eseményeket, vagyis idézgetni a belőlük maradt emlékképeket, de a tényeket nem lehet megváltoztatni, s a magyar embernek nem is szokása, hogy a tegnap elkövetett hibáit tudomásul vegye. Egyénenként talán igen, úgy még látni is képes, helyesen, egyenesen, valóságosan. Esetleg kisebb és zárt társaságokban is észleli még a lényegeset, de abban a pillanatban, mihelyt valami közös fellépés során kellene valóra váltania egy merészebb tervét – ami egyébként roppant fontos lenne ahhoz, hogy rendesen élni és lenni lehessen –, valahogy mindig megbénul a közös akarat, és ön-maga száználmas paródiájává züllik, tétlenségbe satnyul a merészebb gondolat. Vagy, ami rosszabb: a tömeg *csakazértis* önmaga ellen cselekszik. (1920. január 9.)”

„Ha hosszú hetekig, hónapokig vagy évekig foglalkoztatja is a múlt az embert, ha újraőröli magában az elsuhanó emlékeket, és sorba állítja egymás mellé, ha mindent újraértelmez, akkor sem ér el semmi eredményt, mert nem tudja ezt az időt úgy feldolgozni, mint egy író vagy mint egy morálfilozófus. És az ilyen foglalatosság teljesen szétrombolhatja a hétköznapi teremtmény idegrendszerét, és egy idő múlva megbolondul, vagy úgy szól a többiekhez, hogy örülnek vélik... Így pedig szinte mindegy, hogy tényleg bolond-e vagy csak annak látják, mert így sem és úgysem tud kitörni abból a ketrecből, amelyikbe saját magát berekesztette! (1920. március 12.)”

1. 12.

Végül is nem jött el az egész csoport, akiket Gergő emlegetett.

A sógorán kívül mindössze csak négy férfi volt a gépkocsiban, úgyhogy összesen heten indultunk Marosbecsre. Egy TV dubával mentünk, és nem valami nagyobb teherautóval. Nagyobb volt ennek az expedíciónak a füstje, mint a lángja.

Hangulat azért így is volt.

Vérfagyasztó történeteket meséltek arról, hogy milyen rendkívüli eseményekről hallottak, és közben tervek készítették.

Hihetetlennek tűnő eseményekről hallottam.

Többek közt azt emlegették, hogy a volt szekusok felhergelték az ortodox papokat, hogy szóljanak rá a népre, mert ha nem, jönnek a magyarok, és mindenkit agyonvernek, mert ők Erdélyt akarják, fegyvereik is vannak, mert a segélyszállítmányokkal mindent kaptak *odaátrol*. Azt mondták, hogy a papok meg is tették szent nemzeti kötelességüket, és sikerült felhergelni a népet, sőt olyan pópa is akadt, aki személyesen vett részt egy ilyen városi kiránduláson a tegnap, de nem úszta meg, mert valaki jól fejbévágta, és most bent fekszik a traumatológián. Aztán említették, hogy a helyi bútorgyárban felszólították a magyarokat a kollégák, hogy a hivatalos nyelven beszéljenek, mert román kenyeret esznek. Ekkor a gyárigazgató – aki történetesen magyar – leállította a munkát, és három napra leállította a gyárat, mert már több műhelyben is csépték egymást a dolgozók. Aztán beszéltek azt is, hogy egy fővárosi illető, akit senki nem ismert személyesen azon a környéken, egy bőrrönd százlejjessel ment ki a hegyi falvakba, és kiszámolt fejenként tíz-tízezer lejt azoknak, akik elindultak Becsre, és megígérte, hogy még ennyi üti a markukat, amikor hazamennek. Ilyen és még cifrább történeteik voltak.

Nekem semmiféle elképzelésem nem alakult ki arról, hogy pontosan mit fogok tenni, ha megérkezünk, hiszen az nem úgy volt, hogy valahol sajtótájékoztatót szerveznek, amelyen bejelentik, hogy a következő órákban ez és ez fog történni, aztán ha mégsem, akkor egy másik terv lép életbe. De – különben is – mit mondanának egy ilyen sajtótájékoztatón, bejelentenek, hogy: 19-én délután négy órai kezdettel egymásnak esik a két tábor? Azt mondanák, hogy: hadat üzentek egymásnak, és megkezdődött a visszaszámlálás? Tíz, ..., négy, három, kettő, egy: start! Üsd, vágd, nem apád! Íme itt van egy szabályosan levezényelt polgárháború, egyedi és meg nem ismételhető, csemege a médiának...

És milyen lehetne egy *szabályos* polgárháború? Előbb csak tizenöt-húsz méterről kiabálnak át, káromkodnak és szentségetnek, aztán köveket dobálnak egymás felé, majd kezdetét veszi a csata? Lovagias birkózásokat látunk majd, nemes vetélkedéseket? Vagy valami mást? Husángokkal, leszaggatott kerítéslécekkel püfölik egymást, majd végül ember és ember közötti közelharccá fajul a dolog, amikor nyúvasztgatják egymást, egymás torkát harapdálják, míg valamelyik tömeg a kettő közül meg nem futamodik?

Nem tudtam elképzelni, hogy mi lehet ebben a városban. Azt sem, hogy mi történhetett még a korábbi napok eseményei után.

Fogalma sem lehet róla senkinek, hogy milyen is a gyűlölködés és az erőszak, míg bele nem esik legalább derékig a mocsokba!

Mivel én nem rendet csinálni vagy a várost felfordítani akartam, nekem egészen más feladatot kellett választanom.

A helyes módszerről – nyilván – fogalmam sem volt. Honnan lett volna tapasztalatom? Olvasmányélményekből? Abból a kéthónapos újságírói előéletből? Esetleg valami titkos megérzésből?

Azt terveztem, hogy megkeresem a helyi lap szerkesztőit és a frissen újraindított rádió munkatársait, hogy tőlük kérjek tájékoztatást, majd ahhoz a néhány rokonhoz és ismerőshöz is benézek, akik a belvároshoz közelebb levő utcákban laktak. Igaz ugyan, hogy civilektől nem mindig lehet használható információkat gyűjteni, sok marhaságot képesek összehordani, de mégis jó lehet valamire minden forrás. És nyilvánvaló volt, hogy a román kapcsolat is kellett volna, ha tisztán akarok látni, de nekem csak egyetlenegy román katonatársam élt a városban, s nem is tudtam pontosan, hogy hol van az a tömbháznegyed, ahol lakik, mert soha nem jártam náluk azelőtt. Különben ő sem volt igazán megfelelő, mert jól beszélt magyarul, és semmi baja nem volt velünk. Egy rossz szót se szólt ellenünk. Soha.

Az elfogulatlanság és a tárgyilagos tudósítás megkövetelte volna – ezt nagyon jól tudtam, nem kellett ehhez BBC-etika –, hogy minden korosztálynak és minden etnikai rétegnek ismerjem a pillanatnyi hangulatát, és tisztában legyek az előzményekkel is.

Cserepeskőn megálltunk a helyi vendéglő előtt, hogy egy kicsit szétnézzünk.

Ez a község a megye szélén van, a vasútvonal képezi a határt. A sorompó túlsó oldala már Küiküllő megye. Elég sokan voltak a vendéglő nagytermében, pedig már későre járt az idő. Este tizenegykor korábban nem volt szokás faluhelyen sem a kocsmázás, s azelőtt tíz órakor minden italmérést bezártak itt is.

Ekkor úgy látszott, hogy a feszültség levezetéséhez vagy a fokozásához mindenképp szükség van némi alkoholra és együttlétre. Bizonyára úgy volt, hogy sokan eléggé leitták magukat addigra, belefeled-

keztek abba, hogy délután milyen témával indítottak, s csak azzal tördtek, hogy valamit tudjanak venni az *útra*, valami *lámpást*, amivel haza lehet lódörögni.

Vérmesebb atyafiak itt is akadtak, mert a Gergő sógora azonnal rájuk talált.

Megtudtuk tőlük, hogy a délutáni órákban sokan elindultak Becs felé, ki saját gépkocsijával, ki alkalmival, pedig beosztott polgárőrség volt, azzal a feladattal, hogy ne engedje ki a helyi autókat a faluból, az idegeneket pedig igazoltassa, és alaposan faggassa ki, hogy hová mennek. A gyanús autókat és azokat a személyeket, akikről megtudják, hogy Becsre mennek, fel kellett tartóztatniuk.

Jól érzékelhető volt az ellentmondás a helyi tanács és a lakosság szándéka között.

Akárcsak máshol, hiába hirdették ki ebben a községben is, hogy óvakodni kell minden erőszaktól, s helyben kell maradni, óvakodni az erőszaktól, mert megint az fog történni, mint a decemberi események után, hogy rábizonyítják a népre az önbíráskodást és rendbontást.

A többség úgy nyilatkozott, hogy mindenképp oda kell menni, és meg kell nekik mutatni, *nekik*... Hőzöngés volt ugyan, üres beszéd, de bevallották, hogy sok falubeli már ott van. Mutattak egy mezei utat, amely a házak mögött vezetett, s a kertek alatt haladva csak a következő falu közepe táján kanyarodtunk vissza a műútra. Ez alatt senki sem látott minket.

Ekkor már a másik megyében jártunk. Nem voltak úttorlaszok, és karszalagos őrök sem akadékoskodtak sehol. A cserepeskőiektől azt hallottuk, hogy innen, aki él és mozog, már mindenki Becsen van, mert ezek a zöldkalaposok nem gyáva emberek, ezek nem hagyják magukat...

Az országút üres volt. Mintegy negyven kilométert haladtunk úgy, hogy egyetlen autóval sem találkoztunk.

Marosbecs előtt Felsőjánosfalva az utolsó község, aztán egy rövid kaptató következik – elég meredek, de nem hosszabb egy kilométernél –, onnan már látni lehet a várost. Mi azonban ekkor nem láttunk semmit. A város közvilágítása nem működött, csak imitt-amott pislálkolt halványan pár darab bizonytalan fénypont.

(*Helikon*, 2006. március 10.)